

40 Soruda
Sözleşmeler

Necmettin Kızılkaya

iktisat yayınları

İktisat Yayınları –105
40 Soruda Bilinmesi Gerekenler Dizisi – 10
Necmettin Kızılkaya, 40 Soruda Sözleşmeler

Yayına Hazırlayan: Emrah Yağmurlu
Musahhih: Nurettin Ürün

Tasarım: Seyfullah Bayram

Baskı: Sarıyıldız Ofset - Sertifika No.: 23593
İvedik Ağaç İşleri San. Sit.
1354. Cad. 1358. Sok. No.: 31 Ostim / Ankara
1. Baskı: İstanbul, 2022
ISBN: 978-625-8157-00-0 | E-ISBN: 978-625-8157-01-7

© İktisat Yayınları, 2022

Bütün yayın hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

İktisat Yayınları
Aziz Mahmut Hüdayi Mh. Türbekapı Sk. No:13, 34672 Üsküdar/İstanbul
Tel: +90 (216) 532 63 70
www.iktisatyayinlari.com

İktisat Yayınları Nobel Akademik Yayıncılık ve
İslam İktisadi Araştırma Merkezinin ortak markasıdır.

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

Kızılkaya, Necmettin
40 Soruda Sözleşmeler
1. Baskı, 102 + xiv s., 13 x 23 cm
Kaynakça var.
ISBN: 978-625-8157-00-0 | E-ISBN: 978-625-8157-01-7
1. Sözleşme 2. Akid 3. İslam İktisadi

40 Soruda Bilinmesi Gerekenler dizisi,
Türkiye İktisadi Girişim ve İş Ahlakı Derneği'nin
destegiyle hazırlanmıştır.

40 Soruda
Sözleşmeler

Necmettin Kızılkaya

40 Soruda Bilinmesi Gerekenler Dizisi

Bu dizide, alanında uzman kişilerin İslam iktisadındaki uygulama ve kurumlarla ilgili okuyucunun sorularına pratik, kısa ve nitelikli cevaplar verdiği kitaplara yer verilmektedir. Ele alınan konular, genelden özele olacak şekilde 40 soru etrafında teorik bir derinlikten ziyade, her seviyeden insanın kolaylıkla anlayacağı bir formatta verilmiştir.

Dizide Yer Alan Diğer Kitaplar

Zeyneb Hafsa Orhan, *40 Soruda Katılım Bankacılığı*

Mücahit Özdemir, *40 Soruda Karz-ı Hasen*

Servet Bayındır, *40 Soruda Sukûk ve Borsa*

Şanbaz Yıldırım, *40 Soruda Tekâfûl*

Abdullah Kahraman, *40 Soruda Faiz*

Necmeddin Güney, *40 Soruda Ortaklıklar*

Melih Turan, *40 Soruda Zekât*

Hamdi Çilingir, *40 Soruda Vakıf*

İsmail Cebeci, *40 Soruda Murâbaha*

Hacı Mehmet Günay, *40 Soruda Helal Gıda*

Necmettin Kızılkaya

Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden 2001’de mezun olduktan sonra aynı üniversitede İslam Hukuku Anabilim Dalında yüksek lisans derecesi aldı. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde İslam hukuku alanında hazırladığı teziyle 2011’de doktorasını tamamladı. Kızılkaya’nın çalışmaları daha çok İslam hukuku ve ekonomisi alanlarında yoğunlaşmaktadır. Özellikle İslam hukuk tarihi, modernleşme ve fıkıh, İslam hukuk literatürü, İslam ekonomisi ve güncel fikhî problemler ilgilendiği konular arasındadır. İslam hukuku alanında çeşitli dillerde yayımlanmış birçok çalışması bulunan Kızılkaya, halen İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde İslam Hukuku Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak çalışmaktadır.

İçindekiler

Önsöz	xi
Giriş	1

TEORİK VE TARİHİ ARKA PLAN

1. Sözleşme (akıt) nedir?	6
2. Sözleşmeler hukukun hangi dalı içerisinde yer alır?	8
3. Borç kavramının hukuki mahiyeti ve tanımı nedir?	10
4. Borcun kaynakları nelerdir?	12
5. Mal ve mülkiyet arasında ne tür bir ilişki vardır?	14
6. Mal türleri nelerdir?	16
7. Menfaatin hukuki ve iktisadi mahiyeti nedir?	19

SÖZLEŞMENİN UNSUR VE ŞARTLARI

8. Sözleşmeler meşruiyet ve geçerlilik bakımından hangi türlere ayrılırlar?	22
9. Bir sözleşmenin unsurları nelerdir?	24

10. Sözleşmenin konusunda (mevzusunda/mahallinde) ne tür şartların bulunması gerekir?	26
11. Sözleşmelerde tarafların sözlü beyanı dışında başka bir vasıta kullanılır mı?	29
12. Sözleşmelerde rıza ve buna delalet eden irade beyanının önemi nedir?	31
13. Sözleşmelerde rızayı bozan durumlar nelerdir?	33
14. Sözleşmelerde bulunan rızailik ilkesinin istisnaları var mıdır, varsa nelerdir?	36
15. Bir sözleşmenin kuruluş (in'ikād) şartları nelerdir?	38
16. Bir sözleşmede tarafların sahip olması gereken ehliyet nedir ve bunu ortadan kaldıran veya sınırlandıran durumlar nelerdir?	40
17. Bir sözleşmenin geçerliliği (sıhhati) için gerekli olan şartlar nelerdir?	42
18. Bir sözleşmenin yürürlük (nefâz) şartları nelerdir?	44
19. Bir sözleşmenin bağlayıcı (lâzım) olması ne anlama gelmektedir?	46
20. Sözleşmelerde ne tür muhayyerlikler (opsiyonlar) bulunmaktadır?	48
21. Bir sözleşmede ne tür şartlar ileri sürülebilir?	52
22. Bir sözleşmede bedel (semen) ile ilgili hükümler nelerdir?	53
23. Bir sözleşmenin kuruluşu için şart ileri sürmek veya bir sözleşmeyi başka bir sözleşmenin şartı yapmak mümkün müdür?	55

SÖZLEŞME YASAKLARI

24. Sözleşmelerde bulunması gereken temel etik kurallar nelerdir?	59
25. Sözleşmeler ile ilgili temel yasaklar nelerdir?	60

26. Bir sözleşmenin batıl olması nedir ve ne tür hukuki sonuçlar doğurur?	62
27. Bir sözleşmenin fasid olması nedir ve ne tür hukuki sonuçlar doğurur?	64
28. Faizli muamelelerin sözleşmeye etkisi nedir?	66
29. Garar nedir ve sözleşmelere nasıl etki eder?	68
30. Sözleşmelerde fiyat serbestisi var mıdır?	70
31. Sözleşme kurulurken kapora almak uygun mudur?	72

SÖZLEŞMELER VE HUKUKİ HÜKÜMLERİ

32. Sözleşmenin şahıslar bakımından doğurduğu sonuçlar nelerdir?	76
33. Sözleşmelerde temsil mümkün müdür?	78
34. Akdi/sözleşmesel sorumluluk nedir ve tarafları hangi açılardan bağlar?	81
35. Sözleşmelerde ne tür teminatlar (garantiler) verilebilir?	83
36. Vaad hukuki açıdan bağlayıcı mıdır?	85
37. Bir sözleşmeyi sonlandıran durumlar nelerdir?	87
38. Fesih ve ikâle nedir?	89
39. Bileşik (mürekkebi) sözleşmeler İslam hukuku açısından nasıl bir özelliğe sahiptir?	91
40. İslam hukukundaki akit teorisi günümüz için uygun bir çerçeveye sunmakta mıdır?	93

Sonuç	95
İleri Okuma Önerileri	97
Kaynakça	98

Önsöz

İnsan, hayatını sürdürürken başka insanlar ile sürekli bir etkileşim içerisine girer. Bu etkileşimin belirli kurallar ve ilkeler çerçevesinde sürdürülmesi zorunludur. Aksi halde insanlar arasındaki ilişkilere kargaşa hâkim olur. Özellikle başkalarıyla belirli bir fayda elde etmek için kurulan ilişkiler söz konusu olduğunda, bu kuralların ne kadar hayati öneme sahip olduğu daha açık bir şekilde görülür. Tam da bu noktada en az iki taraf arasında hukuki sonuç doğurmak amacıyla kurulan ilişkiyi düzenleyen sözleşmeler devreye girer.

Sözleşmeler, hukukun önemli alanlarından biridir. Zira hukuki bir sonuç elde etmek için bir araya gelen insanların ilişkilerini düzenlemek, toplum hayatının belli bir düzen içerisinde devam etmesini sağlamak anlamına gelir. Başka bir ifadeyle, yaşamını sürekli başkaları ile kurulan ilişkiler üzerine inşa eden insanın, bu ilişkileri, haksızlığa yol açmaması için belirli kurallar çerçevesinde sürdürmesi zorunludur. İşte bu ilişki, hukuk disiplininde sözleşmeler

ile düzenlenir. Tabi sözleşme kavramı Aile hukukundan Borçlar hukukuna, Eşya hukukundan Milletlerarası hukuka uzanan geniş bir yelpazede kullanılmaktadır. Bu nedenle yaşamın birçok alanıyla farklı bağlamlarda ilişkilendirilebilen bir kavramdır.

İktisat Yayınlarının *40 Soruda Bilinmesi Gerekenler* dizisi, İslam ekonomisinin farklı konularının anlaşılmasına önemli bir katkı sağlamaktadır. Temel kavram ve konuların yalın bir şekilde ele alındığı bu dizide, okuyucu için önemli olan meseleler çok uzun tutulmadan ve teferruata inilmeden incelenmektedir. Ayrıca her kitabın sonunda yer alan ileri okumalar listesi, konuları daha detaylı öğrenmek isteyenlere ciddi bir rehberlik sunmaktadır. Bu açıdan bakıldığında *40 Soruda Bilinmesi Gerekenler* dizisi, İslam iktisadı alanında önemli bir boşluğu doldurmaktadır.

40 Soruda Bilinmesi Gerekenler dizisi için hazırlanan bu kitapta hukuk ve iktisadın kesiştiği bir alan olan sözleşmeler ele alındı. Borçlar hukukunun bir konusu olarak incelenen sözleşmeleri 40 soruda ele almak, oldukça zor olmakla beraber konular olabildiğince kuşatılmaya çalışıldı. Soruları belirlerken hem ana meseleleri kapsayacak şekilde bir planlama yapıldı hem de sözleşmeler ile ilgili merak edilen veya sorulan sorular dikkate alındı. Dolayısıyla kitap, bu dizinin hedeflediği okuyucu kitlesinin ihtiyaçlarını karşılayacak bir çalışma olarak tertip edildi. Her bir soruya verilen cevabın uzunluğu yaklaşık 350-500 kelime olacak şekilde tasarlandı.

Bu çalışmanın hazırlanması esnasında sabırla ama bir o kadar da nezaketle süreci takip eden Emrah Yağmurlu'ya hassaten teşekkür ederim. Ayrıca kitabı okuyup gerekli tashih ve önerilerde bulunan öğrencilerim Songül Baylu ile Muhammed Öğür'a müteşekkirim. Son olarak İslam

iktisadı alanında çok önemli eserlerin yayımlanmasını sağlayarak Türkiye’de önemli bir bilgi birikiminin oluşmasına zemin hazırlayan ve böylesine önemli bir diziyi çıkararak geniş okuyucu kitlelerine ulaştıran İktisat Yayınlarına şükranlarımı sunuyorum.

Necmettin KIZILKAYA

Üsküdar, Nisan 2022